

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО И ПРОЦЕСС

УДК 342.92

АКТИВНА РОЛЬ СУДУ ЯК ПРИНЦИП АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Олександр КАПЛЯ,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри управління безпекою, правоохоронної
та антикорупційної діяльності
Міжрегіональної Академії управління персоналом

АНОТАЦІЯ

У науковій статті проаналізовано принцип активної ролі суду в системі засад в адміністративному судочинстві України. Визначено проблемні аспекти розуміння цього поняття та його значення для реформування адміністративного процесу в державі. Незалежність, неупередженість і компетентність суду є головною складовою частиною реалізації принципів судочинства, що особливо повинно відтворювати спеціальний принцип адміністративного судочинства активну роль суду в судовому процесі. Встановлено, що для повної реалізації активної ролі суду в адміністративному судочинстві та принципів загалом процесуальний закон потребує доопрацювання.

Ключові слова: активна роль, суд, судові рішення, принципи, судочинство, законна сила.

ACTIVE ROLE OF THE COURT AS A PRINCIPLE OF ADMINISTRATIVE LEGAL PROCEEDINGS

Oleksandr KAPLIA,

Candidate of Juridical Sciences, Senior Research Scholar,
Senior Lecturer at Department of Security Management, Law Enforcement and Anti-Corruption Activities,
Interregional Academy of Personnel Management

SUMMARY

The article analyzes the principle of the active role of the court in the system of foundations in the administrative legal process of Ukraine. The problem aspects of understanding this concept and its significance for reforming the administrative process in the state are determined. Independence, impartiality and competence of the court are the main component of the implementation of the principles of legal proceedings, which in particular should reproduce the special principle of administrative proceedings, the active role of the court in the trial. It has been established that in order to fully realize the active role of the court in administrative proceedings and in general, the procedural law needs to be finalized.

Key words: active role, court, court decision, principles, legal process, legal force.

Постановка проблеми. Проголошуючи Україну як демократичну, соціальну, правову державу було взятий курс на формування системи ефективного захисту прав громадянина, що набуває особливого значення у сфері публічно-правових відносин. Судова форма захисту є одним зі способів виконання гарантій прав і свобод громадянина, які передбачені Конституцією України.

З проблемою побудови судової системи та її діяльності в механізмі здійснення судового контролю органів державної влади та місцевого самоврядування стикалися всі країни світу. Європейські країни, до яких ми найбільш наближені, в різні часи прийшли до висновку необхідності створення адміністративних судів та впровадження спеціального судочинства. Так, можна визначити, що в Європі сформувалося дві основні моделі побудови судової системи, зокрема моделі адміністративного судочинства, за однією з яких передбачається існування відокремленої структури в межах судової влади – адміністративної юстиції (Франція, Німеччина), за другою – створення спеціалізованих судів (палат) у структурі загальних судів (Іспанія, Швейцарія). Однак кожна країна у створенні спеціалізованих судів йшла своїм шляхом, враховуючи власний історичний досвід. Особливістю французької моделі адміністративної юстиції як самостійної гілки судової системи можна охарактеризувати через завдання,

які вона виконує, – вирішує спори між громадянами та органами державного управління або між самими органами і відомствами, а також приймає кваліфіковані рішення, що базуються на нормах адміністративного права та діяльності Державної ради, яка є найвищим органом адміністративної юстиції, поєднує повноваження у сфері судової та виконавчої влади [1, с. 20]. Для німецької моделі характерною є послідовність дотримання принципу розподілу влади та створення адміністративних судів у єдиній системі правосуддя.

Поряд із країнами, які мають значний історичний досвід реалізації конституційних гарантій захисту прав громадян у публічно-правових відносинах, цікавим для нас, як держави, що розбудовує свою судову систему, є досвід країн у минулому соціалістичного табору, радянського союзу (Польща, Чехія, Латвія, Естонія).

Питання необхідності створення спеціалізованих судів розглядалося й на міжнародному рівні. Консультативна рада європейських суддів у висновку № 15 (2012 рік) наводить доводи за та проти спеціалізації в судовій системі та рекомендує передбачити існування спеціалізації в різний спосіб, створення спеціалізованих судів і внутрішньої спеціалізації суддів у загальних судах із розгляду справ специфічних сферах, що сприяє високому професіоналізму суддів та ефективності судочинства. У свою чергу, передбачення спеціаль-

них процесуальних норм та процедур допустими, якщо це необхідно на задоволення потреби, «яка призвела до створення спеціалізованого суду» [2].

Як і в більшості країн, в Україні так само постало питання створення дієвого механізму захисту прав громадянина в системі відносин «людина-держава» та способів вирішення індивідуально-конкретних спорів у сфері публічно-правових відносин управлінського характеру.

Після тривалих дискусій Верховна Рада України прийняла низку законів, спрямованих на зміну судоустрою й створення адміністративного суду як спеціалізованого в системі судів загальної юрисдикції та адміністративного судочинства. Відповідно до Конституції України законом «Про судоустрій (2002 рік) було передбачено створення системи адміністративних судів, як спеціалізованих, а вже за указаними Президентом України було створено Вищий адміністративний суд України, апеляційні та окружні адміністративні суди, затверджені їх кількісний склад. Відповідно до закону «Про судоустрій України» адміністративні справи розглядають місцеві загальні суди.

З метою регламентації процесуальної основи, провадження та організації діяльності адміністративних судів було прийнято Кодекс адміністративного судочинства України (2005 рік). Необхідно звернути увагу, що на той час це був значний прорив у реалізації судового контролю за реалізацією повноважень публічної влади, а саме дотриманням нею права та закону.

Розбудова системи адміністративних судів неодноразово піддавалася критиці з боку вчених – правників, парламентаріїв, суддів. Підставою цьому була і сама побудова системи адміністративних судів, особливо щодо відходу від створення місцевих адміністративних судів, введення в компетенцію місцевих загальних судів вирішення адміністративних справ. Окрім організації адміністративних судів, питанням для обговорення були процесуальні питання, особливо щодо недостатньої визначеності адміністративної юрисдикції і підсудності адміністративних справ. Істотно це негативно вплинуло на ефективність захисту прав приватних осіб у публічно-правових відносинах та загальний ступень довіри суспільства до судів.

Оцінюючи здійсненні перетворення в організації органів державної влади, зокрема в судовій системі, можна констатувати, що розвиток інституту адміністративного судочинства із самого початку знаходиться в постійній боротьбі та змушений відповідати викликам організаційного та фінансового характеру.

Стан дослідження. Шляхи розбудови судової влади в контексті поділу державної влади, засад спеціалізації в судовій системі у своїх працях висвітлювали вчені В. Авер'янов, Т. Андрусак, Ю. Битяк, В. Бринцев, С. Василюк, Ю. Грошевий, Г. Ковальчук, М. Козюбра, А. Колодій, В. Копейчиков, І. Марочкін, Ю. Педько, О. Рабінович, В. Селіванов, В. Сіренко, О. Скаун, В. Тація, Ю. Шемшученко, В. Шишкін, але досі проблема доцільності існування спеціалізованих судів є досить актуальною.

Принципи адміністративного судочинства та їх реалізації у своїх роботах досліджували науковці В. Авер'янов, Ю. Битяк, В. Бевзенко, І. Коліушко, О. Кузьменко, О. Овчаренко, О. Пасенюк, В. Шишкін тощо. Не дивлячись на суттєвий внесок науковців, у доктрині адміністративного процесу існує проблема практичної реалізації цих здобутків, що на сучасному стані правової реформи як ніколи потребує проведення системних і демократичних змін у реалізації права на судовий захист та ефективності правосуддя.

Метою дослідження є комплексний правовий аналіз активної ролі суду в системі принципів адміністративного судочинства в контексті здійснюваної в Україні правової реформи.

Виклад основного матеріалу. Для правильного розуміння змісту принципу активної ролі суду в адміністративному судочинстві необхідно знову звернути увагу на необхідність (обґрунтування) створення спеціалізованих адміністративних судів у системі загальних судів, і це істотні завдання адміністративного судочинства, що зазначені в ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства.

Адміністративне судочинство підпорядковане загальним принципам судочинства, передбаченим Конституцією України та законом України «Про судоустрій та статус суддів», але йому властиві власні специфічні принципи, які встановлюють особливий (специфічний) порядок розгляду справ. Це є необхідним, бо предметом спору є публічно-правові відносини, а сторонами спору є фізична або юридична особа та державний орган (або орган місцевого самоврядування). Знаходячись із самого початку в нерівних умовах, громадянин, висловлюючи незадоволення державному органу, а фактично державі, обмежений у можливостях протистояти державному апарату як організаційно, так й фінансово. Також звертається увага і на той факт, що якщо ініціатором справи є орган державної влади або місцевого самоврядування, адміністративний суд повинен застосовувати передбачені КАС України заходи, спрямовані на захист прав, свобод та інтересів громадянина (юридичної особи), та перевірити діяльність органу публічної адміністрації [3].

Тому поряд із принципами, яким повинен відповідати будь-який судовий процес (верховенство права, законність, рівність усіх учасників процесу перед законом і судом, змагальність сторін, диспозитивність, гласність і відкритість процесу, забезпечення апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, обов'язковість судових рішень), Кодекс адміністративного судочинства України передбачає такий принцип офіційності з'ясування всіх обставин у справі.

Для правильного розуміння цього принципу необхідно звернути увагу, що здійснюючи судовий контроль, адміністративний суд виконує головне завдання – відновлює порушене суб'єктивне право шляхом перевірки законності діяльності органів публічної влади, у зв'язку із чим передбачена активна роль суду в судовому процесі, з наданням додаткових можливостей та покладанням обов'язків, які є невластивими іншим видам судочинства, в першу чергу – цивільному. І хоча принцип офіційності задекларований у статті 11 КАС України поряд із принципами змагальності та диспозитивності, що обмежує реалізацію цих принципів, але він прямо впливає і на реалізацію принципу верховенства права, а саме доступності правосуддя, а також рівності всіх учасників процесу перед законом і судом.

Фактично зміст активної ролі суду в адміністративному судочинстві розкривається в багатьох статтях КАС України як спрощеній процедурі звернення до суду, в разі необхідності суд визначає обставини, необхідні для вирішення спору та його доказування. Суд може ініціювати застосування запобіжних заходів, витребування доказів та призначення експертизи, також суд може вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для повного захисту прав, свобод та інтересів сторін, але саме таким чином корегується процесуальна рівність сторін адміністративного спору під час розпорядження своїми процесуальними правами.

Однак впровадження принципу активної ролі суду в адміністративному судочинстві не може трактуватися як намагання відмовитись від базових, конституційних принципів диспозитивності та змагальності судового процесу в угоду слідчому (інквізиційному) процесу. Активна позиція суду в адміністративному судочинстві законодавчо регламентована та спрямована на реалізацію права на судовий захист, в основу якого покладено об'єктивно існуючі та значимі обставини, що є характерними публічно-правовим відносинам. Особливого значення набувають активні дії суду в

адміністративному судовому процесі, їх реалізація повністю пов'язана з незалежністю суду та судової дискреції, яка надає можливість самостійно розв'язувати питання меж активних дій суду в рамках закону.

Хоча Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень» адресовані органам публічної влади, а під дискреційними повноваженнями розуміються повноваження, які адміністративний орган, приймаючи рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду, тобто коли такий орган може обирати з кількох юридично допустимих рішень те, що його він вважає найкращим за цих обставин [4], ця позиція може бути застосована під час здійсненні судового контролю дій або рішень органу державної влади.

У праві зарубіжних країн також передбачається особливість адміністративного судочинства в принципі офіційного дослідження, яким передбачається дослідження об'єктивних обставин, їх повноти та відкритості дослідження, але при цьому наголошується, що сторони не повинні бути спостерігачами [5, с. 251].

Щодо можливості обмеження процесуальної рівності сторін та принципу змагальності висловлював свою думку Європейський суд з прав людини, вважаючи за необхідне створення «справедливого балансу» між сторонами в реалізації права доступу до суду [6; 7], із забезпеченням судом процесуальних гарантій [8].

Неможна погодитись із думкою законодавця, який нормативно визначив активну роль суду в статті 11 з назвою «Змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі». Обмежуючи активну роль суду тільки з принципами змагальності та диспозитивності, фактично втрачається значущість, зміст та межі можливостей суду під час розв'язання публічно-правового спору.

Так, на нашу думку, принцип змагальності в адміністративному судочинстві треба розглядати не тільки з урахуванням активної ролі суду щодо з'ясування обставин у справі та сприяння процесу доказування. Так, під час розгляду справи та управління судовим процесом суд повинен роз'яснити сторонам їх процесуальні права та обов'язки, попередити про наслідки реалізації процесуальних дій, сприяти їм у реалізації їх процесуальних прав для всебічного та повного встановлення всіх обставин адміністративної справи і тільки за необхідності проявляти ініціативу щодо збору доказів, а також правильного застосування нормативно-правових актів щодо розв'язання адміністративного спору.

Саме тому в адміністративному судочинстві принципи рівності всіх учасників процесу та змагальності тісно пов'язані та повинні слугувати врівноваженню різних за статусом учасників спору, а тому їх треба розуміти як надання рівних можливостей для реалізації прав, передбачених законом громадянину та органу публічної влади, і саме суд повинен компенсувати в судовому процесі певну нерівність суб'єктів публічних правовідносин. Таким чином, рівність учасників адміністративного процесу та змагальність має власний зміст, і його не можна ототожнювати з аналогічними принципами інших видів судочинства, перш за все цивільного.

На необхідність відходу від цивілістичних принципів судового процесу в адміністративному судочинстві неодноразово зверталася увага правників. Суд не може бути просто арбітром, а його завдання під час розгляду публічно-правового спору – дотриматись принципу змагальності та відкритості судового процесу, враховуючи реальну нерівність у правових позиціях сторін у сфері публічної влади. І тому суд фактично зобов'язаний виконати активну роль, а саме надати допомогу громадянину, який звернувся до суду з позовною заявою, оскаржуючи дію (бездіяльність) або рішення органу публічної влади, та сприяти збору доказів,

необхідних для повного та об'єктивного розгляду спору [9, с. 10]. Активна позиція суду повинна бути спрямована на зрозумілість громадянину судового процесу, його ведення, механізмів захисту. Так, законодавством деяких зарубіжних країн на судно покладенні більш широкі обов'язки, а саме Положенням про адміністративні суди Німеччини передбачено, що суд не тільки роз'ясняє права і обов'язки громадянам, але й зобов'язаний консультувати юридично невідомих громадян у разі припущення формальних помилок у судовому процесі [10, с.316].

Принцип диспозитивності в адміністративному судочинстві також має свої особливості, які пов'язані з активною роллю суду. Крім повноважень, передбачених ст. 11 КАС України, що суд може вийти за межі позовних вимог тільки в разі, якщо це необхідно для повного захисту прав, свобод та інтересів сторін чи третіх осіб, захисту яких вони просять, закон зобов'язує суд здійснювати судовий контроль у разі реалізації права вирішення судьби позову, а саме відмови від позовних вимог, відкликання позовної заяви, а також умов примирення сторін чи мирової угоди.

Протилежна позиція дотримується за адміністративним судочинством Франції, де суд має особливий статус у судовій системі та виконує роль радників публічної адміністрації, уповноважений надати допомогу приватній особі в зборі доказів і за необхідності провести спеціальне адміністративне розслідування, однак все це можливе тільки в межах позовних вимог та з аргументації позивача [11, с. 56].

Отже, коли ми говоримо про активну роль суду в адміністративному судочинстві, не можна цей принцип пов'язувати тільки з реалізацією принципів змагальності та диспозитивності. Дії судді в судовому процесі щодо розгляду публічно-правового спору повинні бути спрямовані на повноцінну реалізацію права приватної особи (фізичної або юридичної особи), захист прав, свобод та інтересів, що напряму пов'язано з принципами судочинства: верховенства права, доступності правосуддя, законності, рівності всіх учасників процесу перед законом і судом, гласності і відкритості процесу, забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду, обов'язковості судових рішень.

Реалізуючи свої повноваження, суд повинен реалізовувати активну (ініціативну) позицію з моменту отримання позовної заяви про захист прав та інтересів особи до прийняття справедливого судового рішення. Суддя, отримавши позовну заяву, повинен максимально ефективно підготуватися до розгляду справи, сприяти швидкому обміну інформацією, наданню доказів сторонами та за необхідності ініціювати витребування доказів за власною ініціативою. Наприклад, Положенням про адміністративні суди Німеччини передбачено, що суддя повинен надати всі необхідні розпорядження, які необхідні для вирішення спору за одне усне засідання (§ 87) [12, с. 255]. Так і міжнародні стандарти у сфері судочинства наголошують на «ефективному і старанному виконанні суддею своїх обов'язків без будь-яких невіправданих затримок» [13], що набуває особливого значення саме в адміністративному судочинстві під час розгляду спорів в управлінській діяльності органів публічної влади.

Реалізація цього можлива в випадку дотримання конституційного принципу незалежності і недоторканності судді, спрямованого на реалізацію не тільки конституційних положень та законів України, а й міжнародно-правовий акт: Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, правових актів Ради Європи і практики Європейського суду з прав людини.

Незалежність, неупередженість і компетентність суду є головною складовою частиною реалізації принципів судочинства, що повинна відтворювати спеціальний принцип адміністративного судочинства – активну роль суду в су-

довому процесі. Здійснюючи судовий контроль законності діяльності органів публічної влади, адміністративний суд як ніколи залежить від забезпечення державою незалежності судової влади, оскільки саме в такий спосіб у сучасній демократичній державі гарантується можливість притягнення до відповідальності уряду та державної адміністрації за свої дії [14]. Незалежність суду пов'язана із внутрішніми та зовнішніми чинниками, що ускладнюється неналежним впливом на судовий процес, спотворенням і впливом із боку політичних сил, преси та інших джерел [16].

Для правильного розуміння активної ролі суду необхідно знову звернутися до завдань адміністративного судочинства, сформованих у ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України. У виконанні цього завдання активна роль суду має панівне значення, оскільки формує особливу модель судового процесу, де суд відіграє важливу роль рушійної сили вирішення публічно-правового спору. Активна роль суду в адміністративному судочинстві, як вже зазначалося вище, пов'язана не тільки з принципами змагальності та диспозитивності, але й з іншими принципами судочинства, передбачає ініціативні дії суду на розвиток судового процесу, дії учасників судового процесу та їх розпорядженням матеріальним правом, враховуючи адекватну активність сторін у процесі.

Висновки. За роки незалежності в Україні відбулись значні події в державній розбудові, що вплинуло на конституційний, економічний, соціальний розвиток, а також істотні зміни в судовій системі. За цей період неодноразове декларувалося проведення реформ, гаслом яких було: «Формування незалежної судової влади є перебудова судової системи, створення нового законодавства, вдосконалення форм судочинства» [17], «Вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» [18], «Практична реалізація принципу верховенства права та забезпечення функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейським цінностям та стандартам захисту прав людини» [19]. Однак сьогодні вже як ніколи постала необхідність побудови судової системи з реальним виконанням поставлених цілей та досягнення головного – повернення довіри суспільства та її зростання.

Для повної реалізації в адміністративному судочинстві європейських стандартів та принципів процесуальний закон потребує доопрацювання. Принцип активної ролі суду має компенсаторний характер та спрямований на забезпечення врівноваження балансу правового статусу учасників публічно-правового спору, побудованого на презумпції винуватості органів публічної влади та їх посадових осіб, сприяє більш ефективному та оперативному розгляду адміністративної справи в порядку адміністративного судочинства.

Список використаної літератури:

1. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права. Навчальний посібник / За заг. редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К. : Старий світ, 2006 – 576 с.
2. Висновок № 15 (2012) Консультативної ради європейських суддів стосовно спеціалізації суддів [неофіційний переклад] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6).
3. Писаренко Н. Розмежування юрисдикції судів щодо вирішення справ за участю суб'єктів владних повноважень / Н. Писаренко // Право України. – 2011. – № 4. – С. 59–64.
4. Рекомендація № R (80)2 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень» від 11 березня 1980 р.

5. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права. Навчальний посібник/ За заг. редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К. : Старий світ, 2006 – 576 с.

6. Рішення у справі «Dombo Beheer B.V. v. the Netherlands» від 27 жовтня 1993 р., заява № 14448/88.

7. Рішення у справі «Ankerl v. Switzerland» від 23 жовтня 1996 р., заява № 17748/91.

8. Рішення у справі «Надточій проти України» (Nadtochii v. Ukraine) від 15 травня 2008 року, заява № 7460/03.

9. Ківалов С.В. Принципи адміністративного судочинства України як основоположні засади формування адміністративної юстиції / С.В. Ківалов // Актуальні проблеми держави і права: Збірник наукових праць. – Одеса : Юридична література, 2005. – Вип. 26. – 304 с.

10. Административное право зарубежных стран: Учебник / под ред. А.Н. Козырина и М.А. Штатиной. – М. : Спарк, 2003. – 464 с.

11. Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, О.Є. Користін та ін.; за ред. О.В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 528 с.

12. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права. Навчальний посібник / За заг. редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К. : Старий світ, 2006 – 576 с.

13. Загальна (Універсальна) хартія судді (схвалена Міжнародною Асоціацією Суддів 17 листопада 1999 року, Тайпей (Тайвань) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sc.gov.ua/ua/mizhnarodni_standarti_u_sferi_sudochinstva_i_statusu_sudiv.html.

14. Висновок № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо стандартів незалежності судової влади та незмінюваності суддів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6).

15. Бангалорські принципи поведінки суддів (схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sc.gov.ua/ua/mizhnarodni_standarti_u_sferi_sudochinstva_i_statusu_sudiv.html.

16. Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності [неофіційний переклад] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6).

17. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні. Верховна Рада України; Постанова від 28.04.1992 № 2296-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2296-12>.

18. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні Концепція від 10.05.2006 № 361/2006 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Капля Олександр Миколайович – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності Міжрегіональної академії управління персоналом

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Kaplia Oleksandr Mykolaiovych – Candidate of Juridical Sciences, Senior Research Scholar, Senior Lecturer at Department of Security Management, Law Enforcement and Anti-Corruption Activities, Interregional Academy of Personnel Management

kaplia.oleksandr@gmail.com